



นวัตกรรมกระบวนการแนะแนวเชิงพุทธจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางการศึกษาของนิสิต  
ระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย\*

THE PROCESS INNOVATION IN BUDDHIST PSYCHOLOGICAL GUIDANCE FOR  
STRENGTHENING LEARNING AFFECTIVE FOR STUDENTS IN HIGHER EDUCATION  
OF MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY

<sup>1</sup>สายหยุด มีฤกษ์ Sayyud Mererk, <sup>2</sup>สิริวัฒน์ ศรีเครือดง Siritwat Srikrueadong,

<sup>3</sup>วิชชดา ฐิติโชติรัตนนา Witchuda Titichoatrattana

<sup>1,2,3</sup>มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: sayyud.mrk@mcu.ac.th

### บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประเด็นปัญหาและกระบวนการแนะแนวของนิสิตระดับอุดมศึกษา 2) เพื่อสร้างนวัตกรรมกระบวนการแนะแนวเชิงพุทธจิตวิทยา 3) เพื่อนำเสนอนวัตกรรมและผลการใช้นวัตกรรมกระบวนการแนะแนวเชิงพุทธจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางการศึกษาของนิสิตระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาปัญหาและกระบวนการแนะแนวของนิสิตระดับอุดมศึกษา ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก 11 รูป/คน ระยะที่ 2 การสร้างนวัตกรรมด้วยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 9 รูป/คน และระยะที่ 3 นำเสนอนวัตกรรมและผลการใช้นวัตกรรม มีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทดลอง 25 รูป/คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ประเด็นปัญหาทางการศึกษาของนิสิต พบว่า นิสิตไม่มีความรู้ในสาขาที่ศึกษา นิสิตเลือกศึกษาตามเพื่อน จำนวนนิสิตที่ลดลง นิสิตไม่มีค่าครองชีพระหว่างที่กำลังศึกษา อาจารย์ผู้สอนไม่เข้าสอนสม่ำเสมอ การจัดการเรียนการสอนไม่น่าสนใจ อาจารย์แนะแนวไม่เพียงพอ ส่วนกระบวนการแนะแนวของนิสิตระดับอุดมศึกษา เป็นการแนะแนวช่วยให้นิสิตมีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิตด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านส่วนตัวและสังคม 2) นวัตกรรมกระบวนการแนะแนวเชิงพุทธจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางการศึกษา 3 ด้าน คือ (1) ความรู้ความเข้าใจ ได้แก่ ความสำคัญของการศึกษา และเป้าหมายของการศึกษา (2) อารมณ์และความรู้สึก ได้แก่ คุณค่าของการศึกษา ความชอบความสนใจในการศึกษา และประโยชน์ของการศึกษา (3) พฤติกรรม ได้แก่ ความรู้ความสามารถ ความถนัด ใฝ่เรียนรู้ นิสัยที่ดีในการศึกษา และ 3) ผลการทดลองใช้นวัตกรรมกระบวนการแนะแนวเชิงพุทธจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางการศึกษาของนิสิตระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า เจตคติทางการศึกษาของนิสิตระดับอุดมศึกษา ก่อนใช้นวัตกรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และหลังใช้นวัตกรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

**คำสำคัญ:** นวัตกรรม, กระบวนการแนะแนวเชิงพุทธจิตวิทยา, เจตคติทางการศึกษา, นิสิตระดับอุดมศึกษา



### Abstract

The purposes of this thesis were 1) to study issues and guidance processes of higher education students, 2) to create process innovation in Buddhist Psychology guidance, and 3) to present and results of process innovation in Buddhist Psychology guidance to strengthen educational attitudes of higher education students in Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Quasi-experimental research method was used in 3 parts of data collection: 1) the data collection to study issues and guidance processes of higher education students was used the method of interview in the number of 11 experts, 2) the data collection to create process innovation in Buddhist Psychology guidance used group discussion method in the total 9 persons, and 3) the data collection to present and results of process innovation had 25 experimental samples. This study used data analyses such as frequencies, percentages, mean, and standard deviation. The findings of the study were as follows. 1) Issues and guidance processes of higher education students it found that students did not have knowledge in the field of study, chose the field of study depends on their parents and friends, the number of students decreased, there are not cost of living for studying there. 2) Instructors could not provide ordinary teachings and instruction. The studying and teaching processes and teaching management were not interesting. The number of the counselor was not enough. Guidance process is to help higher education students to have self-immunity in the way of life in views of studying, career, personal and society. Innovation process in Buddhist Psychology guidance to enhance educational attitudes in 3 aspects were to (1) cognitive component such as the importance and objectives of education, (2) affective component such as value, passion, interest and profit of education, and (3) behavioral component such as knowledge, ability, aptitude passion, interest, ambition and good habits in education, and 3) trial results of innovation process in Buddhist Psychology guidance to enhance educational attitudes of higher education students in Mahachulalongkornrajavidyalaya University were revealed that before using the innovative guidance of Buddhist psychology at the overall is high level and after using the innovative guidance at the overall is the highest level.

**Keywords:** Innovation, Process in Buddhist Psychological Guidance, Strengthening Learning Affective, Students in Higher Education.



## บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยอยู่ในยุคของการเจริญก้าวหน้าทางด้านวัตถุหรือที่เรียกว่าวัตถุนิยม รวมไปถึงความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและนวัตกรรมต่างๆ และความผันผวนทางสังคม เศรษฐกิจ ส่งผลทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ มากขึ้น ประกอบกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว สังคมจึงเกิดการแข่งขันกันมากขึ้นไม่ว่าจะเป็นการทำมาหาเลี้ยงชีพ รับประทานอาหารได้มาซื้อสิ่งของอุปโภค บริโภคเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง ครอบครัว ทำให้เกิดปัญหาตามมาไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านอารมณ์ความรู้สึก ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และการหลอกลวงด้านสิ่งเสพติด ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอ่อนแอลง ไม่มีเวลา ไม่มีความจริงใจต่อกัน ขาดความเชื่อมั่นที่จะเผชิญปัญหา โดยปัญหาที่เกิดขึ้นจากความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของสังคมโลกส่งผลต่อทุกเพศทุกวัยให้ต้องเผชิญ บางคน หรือบางกลุ่มก็สามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้ด้วยการปรับตนเองให้เข้ากับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมและแก้ไขปัญหาตามศักยภาพที่มีอยู่ แต่ก็มีคนเป็นจำนวนมากที่รู้สึกท้อแท้ สิ้นหวัง เกิดความเครียดจนทนไม่ได้และไม่สามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น อีกทั้งความหลากหลายทางวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามาสู่สังคมไทยจากกระบวนการทางทุนนิยมและบริโภคนิยม มีผลทำให้วัฒนธรรมดั้งเดิมเปลี่ยนแปลงไป การตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างภูมิคุ้มกันที่เข้มแข็งให้กับบุคคล สังคม โดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นเป็นวัยที่สำคัญมากที่สุดของชีวิต เพราะเป็นวัยหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต เป็นวัยที่ต้องมีการปรับตัวและพัฒนาตนเองให้เป็นคนดีของสังคม ซึ่งอ่อนต่อด้วยความรู้และประสบการณ์ และเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการรับผลกระทบทางลบจากสภาพสังคมปัจจุบัน ค่านิยมความทันสมัยตามสื่อโทรทัศน์ โฆษณาชวนเชื่อต่างๆ มีส่วนในการคิดและการดำเนินชีวิตของวัยรุ่น วัยรุ่นกลุ่มที่สามารถคิดวิเคราะห์ถึงเหตุและผลรู้ว่าสิ่งไหนถูกผิดก็จะไม่ก่อปัญหาให้กับสังคม แต่ในบางกลุ่มไม่สามารถคิดวิเคราะห์ได้ด้วยตนเอง อาจก่อให้เกิดปัญหาหลายอย่างที่ตนเองไม่สามารถแก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้ ในบางครั้งอาจแก้ไขปัญหาไปในทางที่ผิด ไม่มีกระบวนการคิดแก้ไขปัญหาได้อย่างถูกต้อง ซึ่งปัญหาเหล่านั้นจะแก้ได้อย่างถาวรต้องให้ออกาสในการแสดงความคิดเห็นของวัยรุ่น (ณัฐกิจ ชันแก้ว, 2563)

กระแสวัฒนธรรมและนวัตกรรมของความเจริญจากต่างประเทศได้แพร่หลายเข้าสู่ประเทศไทยอย่างไร้พรมแดน สิ่งเหล่านี้ทำให้คนไทยตกอยู่ในกระแสบริโภคนิยมที่ให้ความสำคัญกับวัตถุเป็นหลัก จนทำให้ความตระหนักในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรมที่อยู่ภายในพร่องลดน้อยลงสะท้อนถึงวัฒนธรรมการใช้ชีวิตของการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชนไทย เป็นไปในเชิงวัตถุนิยม บริโภคของแพง นิยมสินค้าต่างประเทศ มีความรุนแรงของปัญหาเรื่องยาเสพติด เพศเสรี ทำตามอย่างวัยรุ่นตะวันตก การใช้ความรุนแรง สื่อลามกอนาจารราคาถูกลงที่สามารถซื้อขายง่าย รวมถึงคุณค่าความรักและความใกล้ชิดที่เด็กได้รับ จะถูกตีคุณค่าเป็นราคามากน้อยขึ้นอยู่กับสิ่งของที่พ่อแม่ซื้อให้ ชีวิตส่วนใหญ่อยู่กับของเล่น เกมออนไลน์ อินเทอร์เน็ต หนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น และอื่นๆ ปัญหาดังกล่าวนั้นเป็นผลมาจากครอบครัว และการที่เยาวชนไทยยังขาดทักษะในการดำเนินชีวิตที่มีประสิทธิภาพ กล่าวได้ว่า การดำรงชีวิตในสภาพปัจจุบันมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยทักษะในการดำรงชีวิต อันเป็นความสามารถในการเข้าใจสังคมและสิ่งแวดล้อมนำมาควบคุมและจัดการกับสถานการณ์รอบตัวอย่างรู้เท่าทัน พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ดังนั้น มนุษย์ในยุคนี้จึงจำเป็นต้องมีความสามารถที่จะดำรงชีวิตให้อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เป็นโลกาภิวัตน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัยจากความเสี่ยงต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ จากสาเหตุที่สังคมมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและสลับซับซ้อนยิ่งขึ้น ทักษะชีวิตที่ได้จากการพัฒนาจากระดับที่มนุษย์สามารถพึ่งพาตนเองได้จนกระทั่งทำให้เป็นที่พึ่งพาต่อสังคมได้จนเป็นสิ่งสำคัญต่อการศึกษายุคนี้เป็นอย่างยิ่ง (ธงชัย ทองมา และธีระวัฒน์ จันทิก, 2558)



การแนะแนวมีมาเป็นเวลานานมาแล้ว ตั้งแต่กว่า 2,500 ปี สมัยพุทธกาล พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสสอนเกี่ยวกับหลักการแนะแนวทางการดำเนินชีวิต ซึ่งพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการแนะแนว เชื่อว่ามนุษย์เกิดขึ้นมาพร้อมกับความทุกข์ เพราะการเกิดแล้วเกิดอีกเป็นทุกข์ซ้ำไป แต่สำหรับผู้ที่เกิดมาแล้วพัฒนาตนเองจนถึงขั้นสูงสุดก็สามารถพัฒนาจากความทุกข์ได้ พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีความเกี่ยวข้องกับการแนะแนว มุ่งช่วยเหลือให้บุคคลพ้นจากความทุกข์ที่แท้จริง ผ่านกระบวนการพัฒนาจิตใจที่มีผู้เชี่ยวชาญทำหน้าที่ในการแนะแนวให้ผู้ที่มีความทุกข์ มีแนวทางในการจัดการความทุกข์ด้วยตนเองได้ เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขหรือลดปัญหาให้น้อยลง การแนะแนวในทางพระพุทธศาสนา คือ การช่วยให้บุคคลพึ่งตนเองได้ ในแง่ของพุทธศาสนามีหลักการที่ให้ทุกคนพึ่งตนเอง ด้วยพุทธภาษิตที่ว่า ตนแลเป็นที่พึ่งของตน (ขุ.ธ. (ไทย) 25/160/82) ในสังคมไทยผู้คนส่วนใหญ่มักจะเคยได้ยินพุทธภาษิตข้อนี้และมีพระพุทธรูปเกี่ยวกับการแนะแนวมากมาย เช่น เพราะตนนั้นแลฝึกได้ยากยิ่ง (ขุ.ธ. (ไทย) 25/159/82) ผู้ชนะตนได้ชื่อว่าผู้ชนะที่ยอดเยี่ยม (ขุ.ธ. (ไทย) 25/103/62) จากพุทธภาษิตแสดงให้เห็นว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งการพึ่งตนเอง เมื่อพึ่งตนเองได้แล้วเวลามีปัญหา ย่อมสามารถเป็นที่พึ่งของตน แต่บางกรณีคนที่พึ่งตนเองไม่ได้จะทำอย่างไร ในขณะที่มนุษย์ต้องเผชิญกับปัญหาต่างๆ ในชีวิตก็จะเกิดกลุ่มคนที่มีปัญญาสามารถเข้าใจและมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาชีวิตด้วยวิธีการต่างๆ การแนะแนวมีการสะสมองค์ความรู้และนำมาใช้ในระบบการศึกษาสมัยใหม่ผ่านกระบวนการวิจัยที่เป็นระบบ การแสวงหาความรู้ที่มีระบบ ระเบียบ ทำให้การแนะแนวมีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งการแนะแนวคือการแนะนำเป็นแนวทางว่าควรจะทำปฏิบัติอย่างไร

การแนะแนวมีบทบาทและมีความสำคัญอย่างมากในสังคมไทยปัจจุบัน จนเป็นที่เข้าใจและยอมรับกันโดยทั่วไป ทั้งในด้านวงการแพทย์ ด้านสังคมสงเคราะห์ ด้านวงการอุตสาหกรรมและธุรกิจเอกชน โดยเฉพาะในด้านการศึกษามีการจัดบริการแนะแนวขึ้นในสถานศึกษาต่างๆ ตั้งแต่ระดับอนุบาล จนถึงระดับอุดมศึกษา และมีการแต่งตั้งมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบการแนะแนวโดยเฉพาะเพื่อทำหน้าที่ป้องกันปัญหาต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น ช่วยเหลือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และเพื่อช่วยส่งเสริมเพื่อให้นักเรียนนิสิตนักศึกษา มีพัฒนาการในด้านต่างๆ อย่างถูกต้องและเหมาะสม (สายหยุด มีฤกษ์, 2562) การแนะแนวสามารถแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ 1) การแนะแนวการศึกษา 2) การแนะแนวอาชีพ 3) การแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม ดังนั้น การแนะแนวนับเป็นสิ่งสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่งกับเยาวชน เพราะจะช่วยให้สามารถศึกษาเล่าเรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมตามความถนัดของตน ทำให้สามารถประกอบอาชีพที่ดีและส่งผลดีต่อการดำเนินชีวิต การแนะแนวด้านสังคมช่วยให้สามารถเผชิญหน้าและรับมือกับปัญหาต่างๆ ในสังคมปัจจุบันได้ นอกจากนี้ การแนะแนวยังมีส่วนช่วยพัฒนาศักยภาพชีวิตที่ดีซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่ควรเกิดขึ้นกับคนไทยทุกคนและควรพัฒนาควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและวัฒนธรรม การมีพื้นฐานชีวิตที่ดีงามและมั่นคงจะทำให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างรอดปลอดภัยจากความทุกข์ทั้งหลาย นับว่าเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาศักยภาพชีวิตมนุษย์ การจะพัฒนาให้บุคคลใดๆ มีศักยภาพและทักษะชีวิตได้นั้นไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยการให้ความรู้เพียงอย่างเดียว เพราะศักยภาพและทักษะชีวิตเป็นความสามารถทางจิตวิทยาสังคม (Psychosocial competence) ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการปรับสภาพตัวเองให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวันท่ามกลางวิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม (ชุติมา ศิริรักษ์, 2559) พร้อมทั้งการแนะแนวยังคงเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาศักยภาพของชีวิตจึงมีประโยชน์ในการช่วยเหลือตลอดจนพัฒนาให้รู้จักและเข้าใจชีวิต รู้จักคิดและตัดสินใจแก้ปัญหาด้วยตนเอง รู้จักตั้งเป้าหมายของชีวิต สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ศักยภาพและทักษะชีวิตเป็นอีกสิ่งสำคัญที่ต้องเกิดขึ้นในตัวเด็กและเยาวชนไทย การแนะแนว



ช่วยให้เยาวชนมีความรู้และเจตคติในการจัดการปัญหาต่างๆ รอบตัวในสังคมปัจจุบัน และเตรียมพร้อมสำหรับปรับตัวในอนาคต

นวัตกรรม หมายถึง ทำสิ่งใหม่ขึ้นมา หรือสิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นจากการใช้ความรู้ ทักษะประสบการณ์ และความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาขึ้น ซึ่งอาจจะมีลักษณะเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ บริการใหม่ หรือกระบวนการใหม่ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและสังคม (สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์, 2553) กระบวนการนวัตกรรมเกิดขึ้นได้หลากหลายวิธี เช่น ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความต้องการแก้ไขปัญหา การจัดการและต่อยอดองค์ความรู้ การปรับปรุงและพัฒนา เป็นต้น ดังนั้นนวัตกรรมกระบวนการแนะแนว คือ กระบวนการการแนะแนว โดยการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เป็นสื่อกลางในการแนะแนว โดยมีกระบวนการและขั้นตอนการสร้างนวัตกรรมกระบวนการแนะแนว และทันสมัย ทันกับการเปลี่ยนแปลงจากสังคมที่อยู่ในยุคสังคมดิจิทัล ทันกับสภาพการที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การสร้างและพัฒนานวัตกรรมกระบวนการแนะแนวใหม่ๆ ย่อมส่งผลดีต่อการแนะแนวในยุคปัจจุบัน และเพื่อให้การแนะแนวมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ปัญหาภายในสังคมที่จะอาจเกิดขึ้นได้ ฉะนั้นการแนะแนวจึงควรมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับตามยุคสมัยและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

จากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของประเทศไทยส่งผลกับความเป็นอยู่ของคนในสังคมและครอบครัวมีปฏิสัมพันธ์กันน้อยลง เยาวชนซึ่งเป็นวัยที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงความคิดและวิถีการดำรงชีวิต เพื่อให้เยาวชนมีเจตคติที่ดีต่อการศึกษา ช่วยส่งเสริมให้ได้รับการศึกษาที่ดีเหมาะสม ถนัด และตรงความต้องการของตนเอง สามารถนำไปประกอบอาชีพในอนาคตได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน จากที่กล่าวมาข้างต้นเยาวชนต้องรู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักชุมชน รู้จักบุคคล ซึ่งนั่นก็คือหลักสัปปุริสธรรม 7 อันเป็นธรรมของสัตบุรุษ คุณสมบัติของคนดี ธรรมของผู้ดี (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต), 2546, หน้า 210-211) และต้องมีศีล (สติ) สมาธิ ปัญญา ตามหลักไตรสิกขาซึ่งเป็นหลักธรรมที่ใช้พัฒนานตนเอง เพื่อให้ประสบความสำเร็จเป็นคนสมบูรณ์ นอกจากนี้ เยาวชนควรเป็นผู้มีคุณลักษณะตามหลักอิทธิบาท 4 (ที.ปา.(ไทย) 11/110/80-81) อันเป็นหลักธรรมเครื่องให้ถึงอิทธิ (ฤทธิ์หรือความสำเร็จ) หรือธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จ หรือแปลง่ายๆ ว่า ทางแห่งความสำเร็จมี 4 อย่าง คือ ฉันทะ (ความพอใจ) วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความคิดจดจ่อ) และวิมังสา (ความสอบสวนไตร่ตรอง) แปลให้จำง่ายตามลำดับว่า มีใจรัก พากเพียรทำ เอาจิตฝึกฝน ใช้ปัญญาสอบสวน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต), 2549, หน้า 842) ใช้ในการศึกษาเพื่อให้สามารถพาตนประสบความสำเร็จในสิ่งที่ต้องการทำการแนะแนวเชิงพุทธจิตวิทยาจึงเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมเจตคติทางการศึกษาของเยาวชน และเพื่อให้การแนะแนวเข้าถึงเยาวชนได้มากยิ่งขึ้นการสร้างนวัตกรรมกระบวนการแนะแนวจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจ

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษานวัตกรรมกระบวนการแนะแนวเชิงพุทธจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางการศึกษาของนิสิตระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อให้มีความชัดเจนและสามารถนำไปใช้กับนิสิตระดับอุดมศึกษาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสามารถพัฒนาศักยภาพที่มีเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

### วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประเด็นปัญหาและกระบวนการแนะแนวของนิสิตระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย



2. เพื่อสร้างนวัตกรรมกระบวนการแนะแนวเชิงพุทฺธจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางการศึกษาของนิสิตระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

3. เพื่อนำเสนอแนะนวัตกรรมและผลการใช้นวัตกรรมกระบวนการแนะแนวเชิงพุทฺธจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางการศึกษาของนิสิตระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

### วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 ศึกษาประเด็นปัญหาและกระบวนการแนะแนวของนิสิตระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 11 รูป/คน จากนั้นจึงนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ระยะที่ 2 การสร้างและทดสอบนวัตกรรมกระบวนการแนะแนวเชิงพุทฺธจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางการศึกษาของนิสิตระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยแบ่งระยะที่ 2 เป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 คือ ข้อมูลที่ได้จากตำรา เอกสาร งานวิจัย เกี่ยวกับประเด็นปัญหา กระบวนการแนะแนวหลักพุทฺธธรรม

ขั้นตอนที่ 2 จากการสัมภาษณ์ในระยะที่ 1 ข้อมูลที่มาจากสัมภาษณ์นำมาสรุปวิเคราะห์สังเคราะห์กับตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสร้างนวัตกรรมกระบวนการแนะแนวเชิงพุทฺธจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางการศึกษาของนิสิตระดับอุดมศึกษา และแบบสอบถามวัดเจตคติทางการศึกษาให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

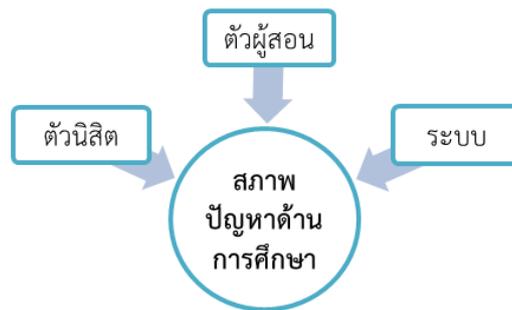
ขั้นตอนที่ 3 นำนวัตกรรมกระบวนการแนะแนวเชิงพุทฺธจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางการศึกษาของนิสิตระดับอุดมศึกษา และแบบสอบถามวัดเจตคติทางการศึกษา มาสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อปรับปรุงแก้ไข และนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีความใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง หลังจากทดลองใช้แล้วนำมาปรับปรุง แก้ไข สุดท้ายนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่ายได้กลุ่มทดลองใช้นวัตกรรมกระบวนการแนะแนวเชิงพุทฺธจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางการศึกษา จำนวน 25 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 2) ข้อมูลเกี่ยวกับแบบสอบถามวัดเจตคติทางการศึกษาของนิสิตระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ระยะที่ 3 นำเสนอแนะนวัตกรรมและผลการใช้นวัตกรรมกระบวนการแนะแนวเชิงพุทฺธจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางการศึกษาของนิสิตระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

### สรุปผลการวิจัย

1. ประเด็นปัญหาและกระบวนการแนะแนวของนิสิตระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

1.1 สภาพปัญหาทางการศึกษาของนิสิต ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า การเลือกศึกษาในสาขาหรือคณะ แล้วไม่ตรงอย่างที่คิดไว้ เลือกศึกษาตามความต้องการของผู้ปกครอง นิสิตไม่มีความรู้ความเข้าใจในสาขาหรือคณะที่กำลังศึกษา จึงไม่มองเห็นอนาคตว่าจะประกอบอาชีพอะไรได้ นิสิตเลือกศึกษาตามเพื่อน จำนวนนิสิตที่ลดจำนวนลง ส่งผลให้การกระตือรือร้นในการเรียนลดลง การลดเกณฑ์ในการคัดเลือกนิสิตเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัย นิสิตไม่มีค่าครองชีพระหว่างที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัย อาจารย์ผู้สอนเข้าสอนไม่สม่ำเสมอ กระบวนการจัดการเรียนการสอนไม่น่าสนใจ นิสิตประสบปัญหาต่างๆ อาจารย์ที่ปรึกษาขาดทักษะในการแนะแนว ในบางครั้งอาจารย์แนะแนวไม่เพียงพอ หรือมีภาระหน้าที่มากเกินไป



ภาพที่ 1 สภาพปัญหาทางการศึกษาของนิสิต

1.2 แนวทางการช่วยเหลือส่งเสริมการศึกษาของนิสิต พบว่า การศึกษามีความสำคัญในการดำเนินชีวิต ดังคติธรรมที่ว่า “นกไม่มีขน คนไม่มีการศึกษา ขึ้นสูงที่สุดไม่ได้” การสร้างเครือข่ายการแนะแนวที่มีความสำคัญกับนิสิต กระบวนการสอนในชั้นเรียนต้องมีความน่าสนใจ ให้กำลังใจนิสิตเสมอ ให้บริการแนะแนวเพื่อกระตุ้นนิสิต ให้เห็นคุณค่าในการศึกษา ชี้แนวทางให้อนาคตของการศึกษา



ภาพที่ 2 แนวทางการช่วยเหลือส่งเสริมการศึกษา

1.3 กระบวนการแนะแนวกับการช่วยเหลือนิสิตทางการศึกษา พบว่า กระบวนการแนะแนวช่วยให้นิสิตมีภูมิคุ้มกันในการดำเนินชีวิตด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านส่วนตัว

และสังคม ยังช่วยเสริมสร้างความสนใจในการศึกษา ส่งผลให้สามารถมีความรู้ความเข้าใจและต่อยอดทางการศึกษาได้ อีกทั้งยังช่วยให้สามารถทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย นิสิตเข้าใจและเห็นคุณค่าในตนเอง เข้าใจสิ่งแวดล้อม ช่วยในการส่งเสริมข้อมูลข่าวสารในการดำเนินชีวิต



ภาพที่ 3 กระบวนการแนะแนวกับการช่วยเหลือนิสิตทางการศึกษา

1.4 นวัตกรรมที่เอื้อในการพัฒนาทางการศึกษาของนิสิต พบว่า นิสิตเกิดความรู้ความเข้าใจ มีความรู้สึกที่ดีต่อการศึกษา เกิดทักษะการเรียนรู้ นิสิตรู้จักตัวเอง นวัตกรรมต้องสามารถเข้าถึงได้ง่ายและตลอดเวลา มีช่องทางในการพัฒนาการศึกษาเพิ่มขึ้น ไม่มีค่าใช้จ่าย มีความน่าสนใจ ทันสมัยกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน



ภาพที่ 4 กระบวนการแนะแนวกับการช่วยเหลือนิสิตทางการศึกษา

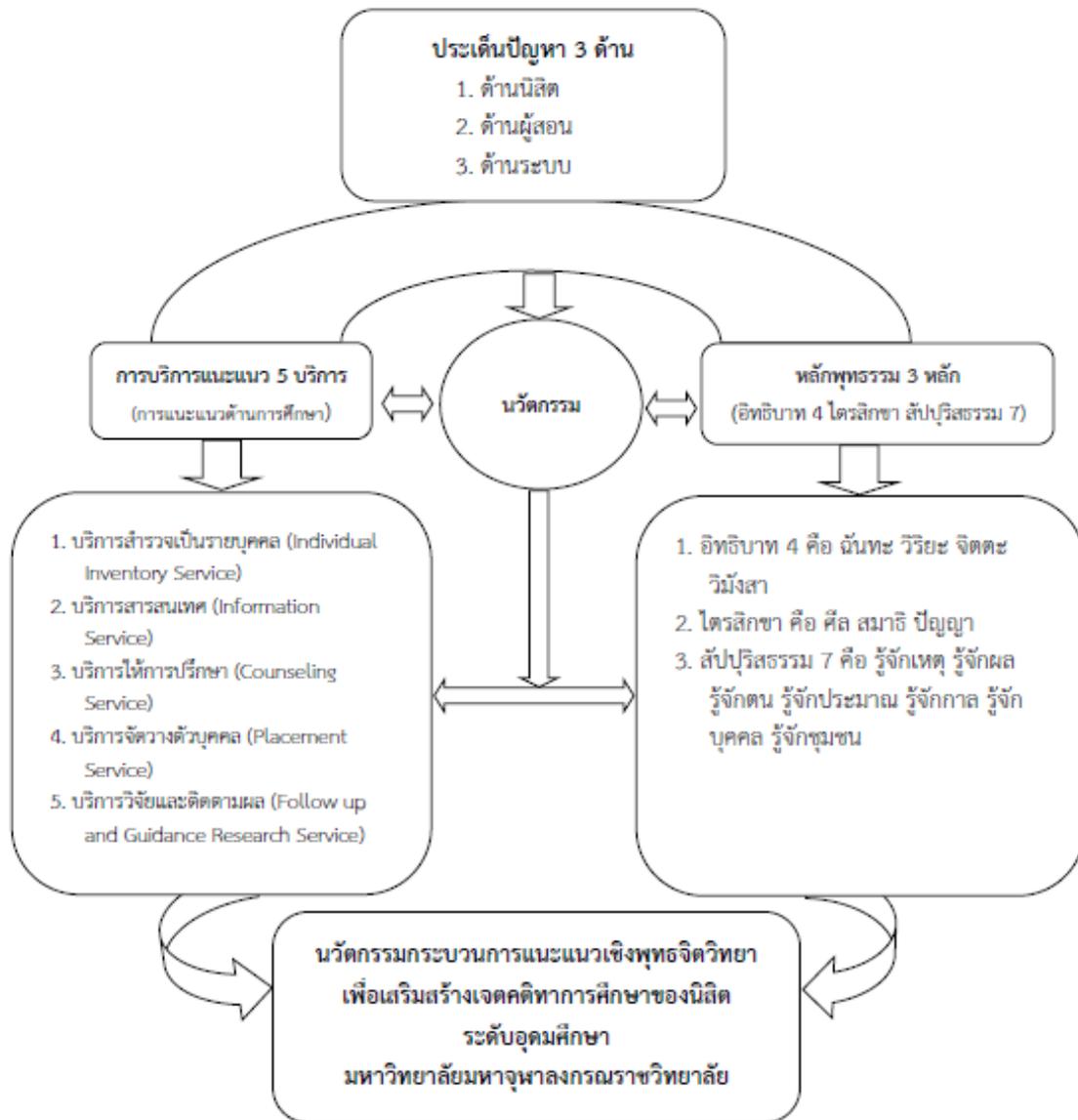


2. สร้างนวัตกรรมกระบวนการแนะแนวเชิงพุทธจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางการศึกษาของนิสิตระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การสร้างนวัตกรรมการแนะแนวทางการศึกษา พบว่า การบริการแนะแนวได้ถูกต้องเหมาะสม โดยมีการบูรณาการหลักพุทธธรรม ได้แก่ อิทธิบาท 4 ไตรสิกขา และสัปปริสธรรม 7 ร่วมกับการบูรณาการหลักจิตวิทยา ได้แก่ จิตวิทยาการแนะแนวการศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้ของกาเย่ และเจตคติทางการศึกษา 3 ด้าน นำมาสร้างนวัตกรรม 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การระบุปัญหา 2) กำหนดจุดมุ่งหมาย 3) การศึกษาข้อจำกัดต่างๆ 4) การประดิษฐ์คิดค้นนวัตกรรม 5) การทดลองใช้ 6) การเผยแพร่ ได้นวัตกรรมกระบวนการแนะแนวเชิงพุทธจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางการศึกษา 3 ด้าน 1) องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Component) 2) องค์ประกอบด้านอารมณ์และความรู้สึก (Affective Component) 3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) และแบบสอบถามวัดเจตคติทางการศึกษาของนิสิตระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

3. นวัตกรรมและผลการใช้นวัตกรรมกระบวนการแนะแนวเชิงพุทธจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางการศึกษาของนิสิตระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

3.1 นวัตกรรมกระบวนการแนะแนวเชิงพุทธจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางการศึกษาของนิสิตระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลแนวคิดทฤษฎี จาก ตำรา หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสัมภาษณ์เชิงลึกจาก ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 11 รูป/คน ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษาและแนะแนว นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน 3 รูป/คน เจ้าหน้าที่กองกิจการนิสิต 1 คน นักจิตวิทยาและนักแนะแนว 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป และผู้เชี่ยวชาญด้านการสร้างนวัตกรรม 2 รูป/คน ทำให้ทราบประเด็นปัญหาทางการศึกษาของนิสิต เพื่อจะได้ให้บริการแนะแนวได้ถูกต้องเหมาะสม โดยมีการบูรณาการหลักพุทธธรรม ได้แก่ อิทธิบาท 4 ประกอบด้วยฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ไตรสิกขา ประกอบด้วย ศีล สมาธิ ปัญญา และสัปปริสธรรม 7 ประกอบด้วยรู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักบุคคล รู้จักชุมชน ร่วมกับการบูรณาการหลักจิตวิทยาการแนะแนวการศึกษา มีการบริการแนะแนว 5 บริการ คือ 1) บริการสำรวจเป็นรายบุคคล (Individual Inventory Service) 2) บริการสารสนเทศ (Information Service) 3) บริการให้การปรึกษา (Counseling Service) 4) บริการจัดวางตัวบุคคล (Placement Service) 5) บริการวิจัยและติดตามผล (Follow up and Guidance Research Service) นำมาบูรณาการกับการสร้างนวัตกรรม 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การระบุปัญหา 2) กำหนดจุดมุ่งหมาย 3) การศึกษาข้อจำกัดต่างๆ 4) การประดิษฐ์คิดค้นนวัตกรรม 5) การทดลองใช้ 6) การเผยแพร่ ได้นวัตกรรมกระบวนการแนะแนวเชิงพุทธจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางการศึกษา 3 ด้าน คือ 1) องค์ประกอบความรู้ความเข้าใจ 2) องค์ประกอบด้านอารมณ์และความรู้สึก 3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรมและแบบสอบถามวัดเจตคติทางการศึกษาของนิสิตระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังภาพที่ 5



ภาพที่ 5 นวัตกรรมกระบวนการแนะแนวเชิงพุทธจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางการศึกษา

3.2 ผลการใช้นวัตกรรมกระบวนการแนะแนวเชิงพุทธจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางการศึกษาของนิสิตระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า เจตคติทางการศึกษาของนิสิตระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยกลุ่มทดลอง ก่อนใช้นวัตกรรมการแนะแนวเชิงพุทธจิตวิทยา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับผลพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านอารมณ์และความรู้สึก ด้านความรู้ความเข้าใจ และด้านพฤติกรรม หลังใช้นวัตกรรมการแนะแนวเชิงพุทธจิตวิทยา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับผลพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านอารมณ์และความรู้สึก ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านพฤติกรรม ตามลำดับ ดังตารางที่ 1



**ตารางที่ 1** ระดับเจตคติทางการศึกษาของนิสิตระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย  
กลุ่มทดลอง ระยะเวลาก่อนและหลังใช้นวัตกรรมการแนะแนวเชิงพุทธจิตวิทยา ในภาพรวม

เจตคติทางการศึกษา	ก่อนใช้นวัตกรรมฯ			หลังใช้นวัตกรรมฯ		
	S.D.	Mean	แปลผล	S.D.	Mean	แปลผล
๑) ด้านความรู้ความเข้าใจ	3.76	.517	มาก	4.70	.352	มากที่สุด
๒) ด้านอารมณ์และความรู้สึก	4.00	.441	มาก	4.71	.340	มากที่สุด
๓) ด้านพฤติกรรม	3.75	.400	มาก	4.67	.386	มากที่สุด
<b>รวม</b>	<b>3.84</b>	<b>.334</b>	<b>มาก</b>	<b>4.69</b>	<b>.336</b>	<b>มากที่สุด</b>

### อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยการเสนออภิปรายผลการวิจัยดำเนินการตามวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยนำเสนอเป็น ๓ ประเด็น ตามข้อค้นพบของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประเด็นปัญหาและกระบวนการแนะแนวของนิสิตระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า ประเด็นปัญหาที่ 1 ตัวนิสิต การเลือกศึกษาในสาขาหรือคณะ ไม่ตรงอย่างที่คิดไว้ เลือกศึกษาตามความต้องการของผู้ปกครองหรือเพื่อน ไม่มีความรู้ความเข้าใจในสาขา หรือคณะที่กำลังศึกษา จึงไม่มองเห็นอนาคตว่าจะประกอบอาชีพอะไรได้ จำนวนนิสิตลดลงส่งผลกระทบต่อความกระตือรือร้นในการเรียน ไม่มีค่าครองชีพระหว่างที่กำลังศึกษาในมหาวิทยาลัยซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของวิมลยา เนื้อทอง และคณะ (2561) พบว่า ปัจจัยส่วนตัวของผู้เรียนเช่นทัศนคติต่อการเรียนและความพึงพอใจในการเรียนเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนมีความสุข ในประเด็นที่ 2 ตัวผู้สอน พบว่า อาจารย์ผู้สอนมีภาระหน้าที่อื่น ส่งผลให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนตามปกติได้ เมื่อนิสิตประสบปัญหาอาจารย์ที่ปรึกษาขาดทักษะในการแนะแนวซึ่งทำให้เป็นปัญหาในการเรียนของนิสิตเพราะผู้สอนมีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างความสุขในการเรียน เพื่อช่วยให้การเรียนของนิสิตดำเนินไปอย่างมีความสุข (ธนพล บรรดาศักดิ์, 2560) ประเด็นที่ 3 ระบบ พบว่า การคัดเลือกนิสิตเข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัย กระบวนการจัดการเรียนการสอนไม่ตรงกับความต้องการของนิสิต อาจารย์แนะแนวไม่เพียงพอ หรือมีภาระหน้าที่มากเกินไป และพบว่า แนวทางการช่วยเหลือส่งเสริมการเรียนของนิสิต พบว่า การสร้างเครือข่ายการแนะแนวที่มีความสำคัญกับนิสิต กระบวนการสอนในชั้นเรียนต้องมีความน่าสนใจ ให้กำลังใจนิสิตเสมอ ให้บริการแนะแนวเพื่อกระตุ้นนิสิต ให้เห็นคุณค่าในการศึกษา ซึ่งแนวทางในอนาคตของการศึกษากระบวนการแนะแนวกับการช่วยเหลือนิสิตทางการศึกษา พบว่า กระบวนการแนะแนวช่วยให้ นิสิตมีภูมิคุ้มกัน ช่วยสร้างความสนใจในการศึกษา ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและต่อยอดทางการศึกษาได้ ช่วยให้สามารถทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย ช่วยให้ นิสิตเข้าใจและเห็นคุณค่าในตนเอง เข้าใจสิ่งแวดล้อม ช่วยในการส่งเสริมข้อมูลข่าวสารในการดำเนินชีวิต สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิวัฒน์ บัวลอย (2556) ได้ทำวิจัยเรื่อง ประเด็นปัญหา ปัจจัย แนวโน้ม ทิศทาง ทางการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาที่ควรแก้ไขพัฒนาและแนวทางการแก้ไขพัฒนาทางการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา พบว่า การแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา ส่งเสริมให้ครูที่ดูแลงานแนะแนวได้รับการศึกษาอบรมที่เหมาะสม หรืออาจจัดสรรทุนการศึกษาเพื่อศึกษาต่อในรูปแบบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ส่งเสริมให้แสวงหาความรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต มอบหมายอัตรากำลังบุคลากรแนะแนว ให้มีตารางการสอนที่เอื้ออำนวยแก่การให้บริการผู้รับบริการ

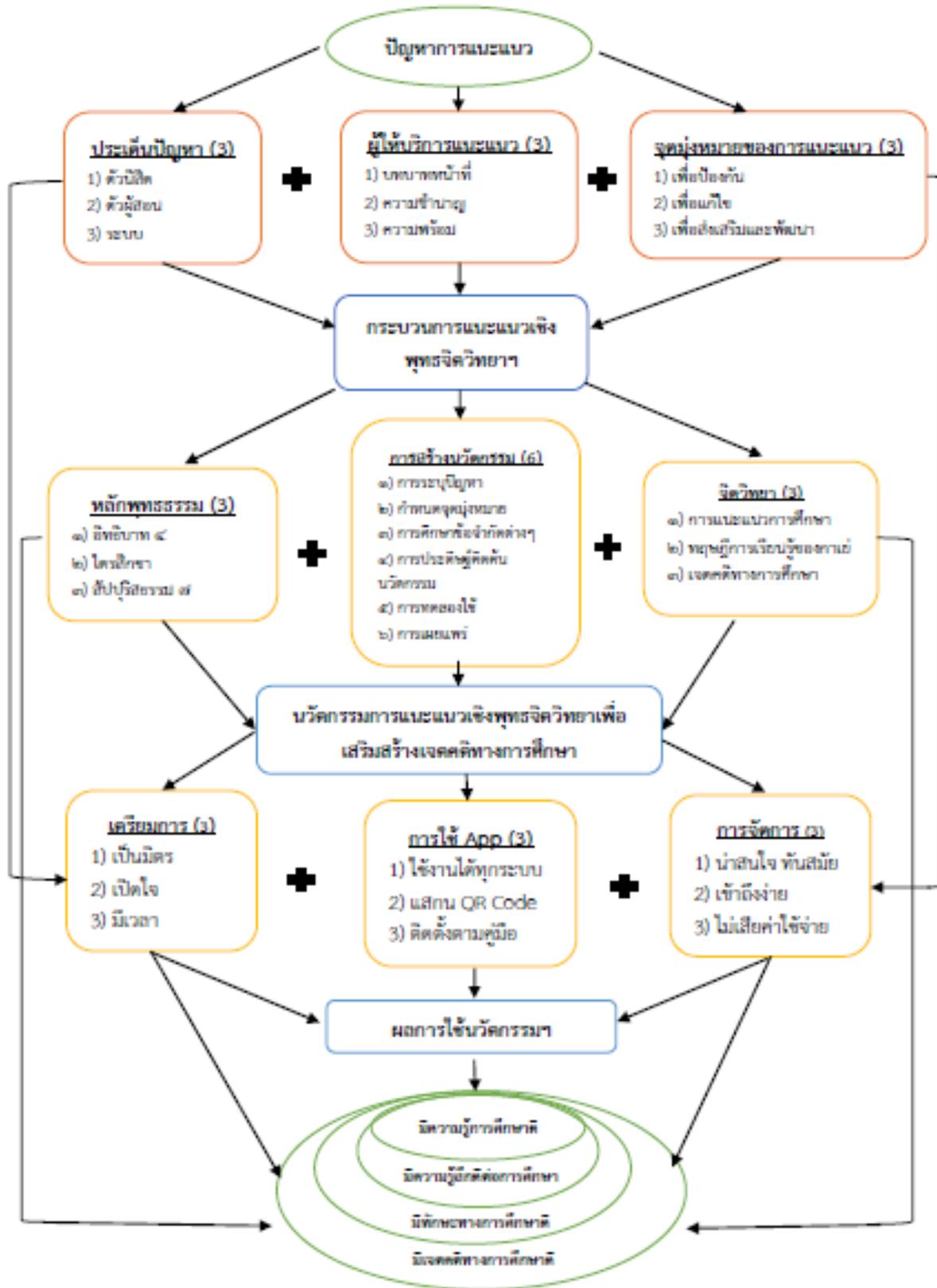


2. การสร้างนวัตกรรมกระบวนการแนะแนวเชิงพุทธิจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางการศึกษาของนิสิตระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พบว่า เป็นวิธีการคิดในสิ่งใหม่ๆ รวมไปถึงสื่อในการเรียนการสอนที่ไม่เคยได้ใช้มาก่อน ทำให้เกิดความทันสมัย เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนรู้โดยการแก้ปัญหา โดยใช้วิธีการและเทคโนโลยีใหม่ๆทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจมากขึ้นเพราะนวัตกรรมสื่อการสอน เป็นตัวกลางหรือช่องทางถ่ายทอดองค์ความรู้ ทักษะ รวมไปถึงประสบการณ์จากแหล่งความรู้ไปสู่ผู้เรียน และทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ โดยสื่อการเรียนก็นับได้ว่าเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนผู้สอนได้แสดงบทบาท และเกิดความเข้าใจ ในวิชาที่เรียนที่สอนกันได้มากขึ้น (อัจฉรา ประเสริฐสิน และคณะ, 2560) โดยการศึกษาครั้งนี้ มีหลักนวัตกรรม คือ หลักพุทธธรรม ได้แก่ อิทธิบาท 4 ไตรสิกขา และสัปปริสรธรรม 7 การบูรณาการจิตวิทยาการแนะแนวการศึกษาบริการงานแนะแนว 5 บริการ ทฤษฎีการเรียนรู้ของกาเย่ บูรณาการร่วมกับเจตคติทางการศึกษา 3 องค์ประกอบคือ 1) องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ 2) องค์ประกอบด้านอารมณ์และความรู้สึก 3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม เป็นบูรณาการพระพุทธศาสนากับวิทยาการสมัยใหม่สามารถร่วมมือกันเพื่อสร้างความรู้ที่การนำสิ่งที่แยกกันมารวมเข้าเป็นอันเดียวกันจนเกิดองค์รวม (The whole) (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2553) ช่วยให้บุคคลจะประสบความสำเร็จในการศึกษา ใฝ่เรียนรู้ คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ และมีความเพียรพยายามในการเรียน แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน ด้วยการเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสม สรุปเป็นองค์ความรู้ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ นิสัยที่ดีในการเรียน ตั้งใจเรียน มีการลงมือทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้เกิดผลมีผลสัมฤทธิ์การเรียนในระดับดี สร้างวินัยในการเรียน การบริหารเวลาสอดคล้องกับ Dillon & Kuman (1998) ที่กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับเจตคติ ประกอบด้วยหลายองค์ประกอบ (Multi Component) คือ องค์ประกอบด้านความรู้ ความรู้สึก และด้านความพร้อมที่จะกระทำต่อสิ่งต่างๆ และสอดคล้องกับแนวคิดของดวงเดือน พันธุมนาวิ (2530) ที่กล่าวว่า การที่จะกล่าวถึงองค์ประกอบของเจตคติให้ครอบคลุมมากที่สุดและเป็นที่ยอมรับกัน ได้แก่ แนวคิดที่เชื่อว่าประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ 1) องค์ประกอบด้านความรู้ 2) องค์ประกอบด้านความรู้สึก 3) องค์ประกอบด้านมุ่งการกระทำ

3. เสนอนวัตกรรมและผลการใช้นวัตกรรมกระบวนการแนะแนวเชิงพุทธิจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางการศึกษาของนิสิตระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการใช้นวัตกรรมฯ พบว่า เจตคติทางการศึกษาของนิสิตระดับอุดมศึกษากลุ่มทดลอง หลังใช้นวัตกรรมการแนะแนวเชิงพุทธิจิตวิทยา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านอารมณ์และความรู้สึก ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านพฤติกรรมสอดคล้องกฤษฎณา ประชากุล, อินถา ศิริวรรณ และอำนาจ บัวศิริ (2562) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาการแนะแนวตามหลักพุทธบริหารการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาความสำคัญและจำเป็นต่อการตัดสินใจเลือกทำในสิ่งที่เหมาะสมกับตัวเอง โดยมีขอบเขตการแนะแนวด้านการศึกษาให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองในด้านการเรียนอย่างเต็มศักยภาพ นักเรียนได้รู้และเข้าใจโลกของงานอาชีพอย่างหลากหลาย มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต มีการเตรียมตัวสู่โลกของอาชีพ นักเรียนมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีเจตคติที่ดีต่อการมีชีวิตที่ดี มีคุณภาพ มีทักษะและสามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

### องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นนวัตกรรมกระบวนการแนะแนวเชิงพุทธิจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางการศึกษาของนิสิตระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สรุปดังภาพที่ 6



ภาพที่ 6 S.Mererk 6(3\*8) Guidance Model



### ภาพที่ 6 S.Mererk 6(3\*8) Guidance Model อธิบายได้ดังนี้

S.Mererk 6(3\*8) Guidance Model เป็นนวัตกรรมกระบวนการแนะแนวเชิงพุทธจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางการศึกษาของนิสิตระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คือ ทราบประเด็นปัญหาทางการศึกษาของนิสิต และผู้ให้บริการแนะแนวต้องมีบทบาทหน้าที่ในการแนะแนว มีความชำนาญ และมีความพร้อม รวมถึงจุดมุ่งหมายของการแนะแนว ต้องทราบว่า การใช้บริการแนะแนวนั้นมีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อป้องกัน 2) เพื่อแก้ไข 3) เพื่อส่งเสริมและพัฒนา เพื่อจะได้ให้บริการแนะแนวได้ถูกต้อง ได้กระบวนการแนะแนวเชิงพุทธจิตวิทยา โดยมีการบูรณาการหลักพุทธธรรมได้แก่ อิทธิบาท 4 ไตรสิกขา และสัปปุริสธรรม 7 ร่วมกับการบูรณาการหลักจิตวิทยาการแนะแนวการศึกษา มีการบริการแนะแนว 5 บริการ คือ 1) บริการสำรวจเป็นรายบุคคล 2) บริการสารสนเทศ 3) บริการให้การปรึกษา 4) บริการจัดวางตัวบุคคล 5) บริการวิจัยและติดตามผล ใช้ทฤษฎีการเรียนรู้ของกาเย่ แบ่งประเภทของการเรียนรู้ เป็นสำคัญขึ้นจากง่ายไปหายากไว้ 8 ประเภทดังนี้ 1) การเรียนรู้สัญญา 2) การเรียนรู้สิ่งเร้า-การตอบสนอง 3) การเรียนรู้การเชื่อมโยงแบบต่อเนื่อง 4) การเชื่อมโยงทางภาษา 5) การเรียนรู้ความแตกต่าง 6) การเรียนรู้ความคิดรวบยอด 7) การเรียนรู้กฎ 8) การเรียนรู้การแก้ปัญหา และใช้เจตคติทางการศึกษา 3 ด้าน คือ 1) องค์กรประกอบความรู้ความเข้าใจ 2) องค์กรประกอบด้านอารมณ์และความรู้สึก 3) องค์กรประกอบด้านพฤติกรรม นำมาบูรณาการกับการสร้างนวัตกรรม 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การระบุปัญหา 2) กำหนดจุดมุ่งหมาย 3) การศึกษาข้อจำกัดต่างๆ 4) การประดิษฐ์คิดค้นนวัตกรรม 5) การทดลองใช้ 6) การเผยแพร่ ได้นวัตกรรมกระบวนการแนะแนวเชิงพุทธจิตวิทยา เพื่อเสริมสร้างเจตคติทางการศึกษาที่ได้ การเตรียมการใช้ต้องมีความเป็นมิตรผู้ให้บริการและผู้รับบริการต้องมีการเปิดใจ มีเวลาในการใช้นวัตกรรมฯ การจัดการนวัตกรรมฯ ต้องมีความน่าสนใจ ทันสมัย เข้าถึงได้ง่ายและไม่เสียค่าใช้จ่ายในการใช้นวัตกรรมฯ เมื่อนิสิตใช้นวัตกรรมผลการใช้นวัตกรรมฯ ต้องก่อให้เกิดคุณค่าต่อตัวนิสิต คือ มีความรู้ความเข้าใจต่อการศึกษาดี มีความรู้สึกดีต่อการศึกษา และมีทักษะทางการศึกษาดี ทั้งหมดนี้คือการมีเจตคติทางการศึกษาที่ดี จากการใช้นวัตกรรมกระบวนการแนะแนวเชิงพุทธจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางการศึกษาของนิสิตระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ส่งผลให้นิสิตประสบความสำเร็จในการศึกษา และสามารถนำไปประกอบอาชีพการงานที่มั่นคง ดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข ปฏิบัติตนเป็นประโยชน์ช่วยพัฒนาสังคมให้มีความยั่งยืน ส่งผลให้ประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้าสืบต่อไป

### ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
  - 1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีการนำนวัตกรรมกระบวนการแนะแนวเชิงพุทธจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางการศึกษาของนิสิตระดับอุดมศึกษา ไปใช้กับสถาบันการศึกษาอื่นๆ
  - 1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีการพัฒนานวัตกรรมกระบวนการแนะแนวเชิงพุทธจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางด้านอื่นๆ ของนักเรียนและนิสิตในหลากหลายระดับ
  - 1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างเครือข่ายองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นให้พัฒนานวัตกรรมกระบวนการแนะแนวเชิงพุทธจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางด้านอื่นๆ
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
  - 2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกด้วยวิธีวิจัยกึ่งทดลองแบบฝังตัวในพื้นที่ต่างๆ และใช้ระยะเวลาในการทดลองให้นานขึ้น เพื่อการส่งเสริมเจตคติทางการศึกษาให้เกิดความลึกซึ้งมากขึ้นในตัวนิสิต



2.2 ควรมีการนำไปพัฒนาเป็นนวัตกรรมกระบวนการแนะแนวเชิงพุทธจิตวิทยาเพื่อเสริมสร้างเจตคติทางการศึกษาของนิสิตหาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและวิเคราะห์โดยใช้สถิติขั้นสูงกับกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง

### เอกสารอ้างอิง

- กฤษณา ประชากุล, อินถา ศิริวรรณ และอำนาจ บัวศิริ. (2562). การพัฒนาการแนะแนวตามหลักพุทธบริหาร การศึกษาในระดับมัธยมศึกษา. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*. 6(6). 3092-3110.
- ชุตินา ศิริรักษ์. (2559). ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4. ยะลา: โรงเรียนคณะราษฎรบำรุง.
- ณัฐกิจ ชันแก้ว. (2563). วิเคราะห์สื่อโฆษณาที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาการของวัย. แหล่งที่มา <https://sites.google.com/site/natthakij56/wikheraah-sux-khosna-thi-mixiththipl-tx-kar-ceriy-teibto-laea-phathnakar-khxng-way> สืบค้นเมื่อ 20 ธ.ค. 2563.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2530). พฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนาจริยธรรมนิสิตนักศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*. 3(3). 77-89.
- ธงชัย ทองมา และธีระวัฒน์ จันทิก. (2558). การบริหารจัดการความเสี่ยงกับการบริหารการเปลี่ยนแปลง: องค์การในยุคโลกาภิวัตน์. *Veridian E-Journal, Slipakorn University*. 8(3). 596-621.
- ธนพล บรรดาศักดิ์. (2560). ความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาพยาบาล. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. 5(1). 357.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2553). *วิธีบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2549). *พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ*. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.
- มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิมลยา เนื้อทอง และคณะ. (2561). การศึกษาระดับความสุขในการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ ๑ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย*. 10(3). 424-435.
- สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์. (2553). *รูปแบบการพัฒนาความสามารถในการจัดการความรู้ของผู้ประกอบการที่มีนวัตกรรมในประเทศไทย*. ดุษฎีนิพนธ์วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สายหยุด มีฤกษ์. (2562). *การแนะแนวการศึกษาและอาชีพ*. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.



- อภิวัฒน์ บัวลอย. (2556). **ประเด็นปัญหา ปัจจัย แนวโน้ม ทิศทาง ทางการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาที่ ควรแก้ไขพัฒนา และแนวทางการแก้ไขพัฒนาทางการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- อัจฉรา ประเสริฐสิน และคณะ. (2560). การศึกษาแนวทางการจัดการนวัตกรรมทางการศึกษาไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนและการทำวิจัยของครู. **วารสารบรรณศาสตร์ มศว.** 10(2). 80.
- Dillon, R. W., & Kuman, J. V. (1998). **Research in Education.** 8<sup>th</sup> ed. Boston, MA: Ally and Bacon.